

YTTRANDE
SOU 2024:22
Fi2024/00894

Delges:

Organisationer representerade i
Strukturfondspartnerskapet Östra Mellansverige
Region Örebro län
Region Västmanland
Region Uppsala
Region Sörmland
Region Östergötland
Tillväxtverket
Svenska ESF-rådet
Strukturfondspartnerskapen i Sverige
Finansdepartementet
Sveriges kommuner och regioner

Yttrande över slutbetänkandet En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22)

Avgränsning

Strukturfondspartnerskapet Östra Mellansverige (SFP) begränsar sitt yttrande över utredningens förslag om förvaltning av Europeiska regional utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska Socialfonden+ (ESF+):

- En förvaltande myndighet för fonderna under sammanhållningspolitik
- Antalet program inom ERUF bör minskas
- Förslag till förändring av systemet med regionala strukturfondspartnerskap: regionala referensgrupper

Partnerskapets yttrande

Utredningen har fokuserat på förvaltningen av EU-medel i Sverige. En minst lika viktig aspekt är att EU-medlen bidrar till sammanhållningspolitiken och EU-fondernas mål. Korrekt medelshantering, utbetalningar i tid och minskad risk för fel ska inte ställa mot politiska mål.

Utredningen saknar ett resonemang om partnerskapsprincipen mellan EU, Sverige nationellt och de regionalt utvecklingsansvariga. Fonderna är redskap för att nå de samlade utvecklingsmålen i EU. Arbetet med att nå målen sker inte i ett vakuum. Det behöver ses som ett över tid kontinuerligt samspel mellan alla berörda parter och beslutsnivåer i det löpande arbetet. för att nå önskade resultat och tillförsäkra en effektiv användning av EU-medlen.

SFP ser med oro på den förflyttning mot en ökad centralisering som utredningen föreslår och en stor risk att partnerskapsprincipen försvagas i den föreslagna förvaltningen av ERUF och EFS+.

SFP ställer sig inte bakom alla delar av utredningens problemanalys som utredningen har valt att grunda sitt förslag på. Det gäller frågan om otydligheter avseende roller och ansvarsfördelning, jävsproblematik och intressekonflikter, hur prioriteringsarbetet går till, partnerskapens betydelse för det regionala inflytandet och orsakerna till nyttjandegraden för programperioden 2014-2020.

SFP ifrågasätter utredningens påstående om att utredarna involverat alla berörda aktörer och ser inte att de inspel som gjorts löpande under utredningens gång från partnerskapen bemötts. SFP upplever att partnerskapen och regionalt utvecklingsansvariga inte involverats på ett relevant sätt och att detta negativt påverkat utredningens förståelse för stödsystemet och vilka förslag för ett mer effektivt och ändamålsenligt användande av de EU-medel man landat i.

SFP anser att partnerskapsprincipen ska tillämpas vid genomförandet av program för ERUF och ESF+ och att ett prioriterande partnerskap där har en viktig roll. Som vi ser det handlar det både om ett brett partnerskap mellan aktörer från offentlig sektor, akademi, näringsliv och civilsamhället och ett flernivåstyre med ett nedifrån-upp princip.

SFP anser att arbetet inom partnerskapet och samarbetet med regionalt utvecklingsansvariga i Östra Mellansverige och förvaltande myndigheter fungerar mycket väl.

En förvaltande myndighet (myndighetens förslag)

SFP ser värdet av en översyn av den samlade förvaltningen av EU-medel i Sverige.

SFP beklagar utredningens smala fokus på förvaltningen av EU-medel i Sverige. En minst lika viktig aspekt är att EU-medlen bidrar till de gemensamma politiska mål som EU-fonderna ska uppfylla utifrån fondernas förordningar.

SFP anser också att utredningen är bristfällig då den helt utelämnar programmeringsarbetet som är en betydande del av arbetet med EU:s fonder och som lägger hela grunden för genomförandet. **Utredningen bör kompletteras med en analys av nuvarande system med programmeringsarbete innan regeringen tar**

ställning till utredningens förslag för att ge en helhetsbild av hanteringen av EU-medel i Sverige.

SFP instämmer i att det kan finnas skalfördelar och positiva synergieffekter i att samla ansvaret för hanteringen av ERUF, ESF+ och Fonden för en rättvis omställning hos en myndighet och **tillstyrker utredningens förslag att ha en förvaltande myndighet**. En förvaltande myndighet för båda fonderna skapar gynnsamma förutsättningar för fondsamverkan, enhetlig tolkning av regelverk samt ett enhetligt system för ansökan och administration av ERUF- och ESF-projekt.

SFP delar bedömning att de organisatoriska förändringarna när det gäller förändringar hos förvaltande myndigheter bör vara fullt genomförda i samband med nästa programperiod **men avstyrker ett stegvis genomförande**.

Ett upphävande av lagen (2007:459) om strukturfondspartnerskap bör ske först då följdändringar i förordningar som hänvisas till denna lag samt förordningstexter för en ny ordning föreslås att träda i kraft och i anslutning till kommande programperiod. Det säkras Sveriges åtagande gentemot EU förordningen 2021/1060 artikel 8 om partnerskap och flernivåstyre under innevarande programperiod.

SFP anser att betänkandets förslag till tidplan med stor sannolikhet kommer att skapa fördröjningar under återstoden av programperioden vilket riskerar att leda till att utnyttjandegraden för den nuvarande programperioden kommer att understiga förra programperiodens utnyttjandegrad. Det är ett tungt vägande skäl till att inte genomföra några organisatoriska förändringar under nuvarande programperiod.

SFP vill betona vikten av en grundlig analys och hantering de intressekonflikter som kan uppstå inom en myndighet som ska hantera olika regionala förutsättningar, utmaningar och behov samtidigt med nationella uppdrag. **SFP betonar vikten av att partnerskapsprincipen om flernivåstyre nedifrån-upp präglar organisation och förvaltande myndighets arbetssätt.**

Strukturfondspartnerskapet roll (myndighetens förslag)

SFP instämmer inte i att partnerskapens prioriterande roll bör avskaffas. SFP bedömer att den samlade regionala och flernivåkompetensen i partnerskapen har bättre förmåga att bedöma de regionala behoven och prioritera hur EU-medlen bör användas än en centraliserad myndighet med partnerskap endast som en rådgivande samling.

I betänkandet lyfts Riksrevisionens rapport om strukturfondspartnerskapet förutsättningar för ett effektivt genomförande av strukturfondsprogrammen. SFP menar att partnerskapen vidtagit åtgärder som möter den kritik som riksrevisionen framförde gällande hantering av jäv och beslutsmotiveringar. SFP anser att riksrevisionens rapport därför inte föranleder de förändringar i partnerskapens roll som föreslås i betänkandet. I den mån man ytterligare vill minska risken för

strukturella jävsituationer kan regeringen och en förvaltande myndighet vara mer noggrann i vilka man utser till ordföranden i partnerskapen samt i instruktioner om hur övriga ledamöter utses.

EU-revisionen påpekanden gällande relationen mellan Strukturfondspartnerskapen och de förvaltande myndigheterna kan, utan att frånta partnerskapen sin prioriterande roll, hanteras genom att utse partnerskapen som förmedlande organ.

Utredningen föreslår att partnerskapen ska få en mer strategisk roll. **SFP tillstyrker att partnerskapen formellt ges en aktiv roll i framtagandet av utlysningstexter** tillsammans med regionerna och den förvaltande myndigheten. För att fullt ut kunna ta vara på partnerskapens regionala förankring och kompetens behöver dock de ekonomiska förutsättningarna för partnerskapens verksamhet stärkas.

SFP avstyrker utredningens förslag om ett minskat antal ledamöter i partnerskapen. SFP bedömer att partnerskapen genom sin sammansättning har en bred och samlad kompetens och på ett mycket bra sätt manifesterar flernivåstyret genom sin uppgift att prioritera mellan inkomna ansökningar om stöd från ERUF och ESF+.

De olika partnerskapen har olika stora geografier och antal ingående regioner. För att i alla partnerskapen tillförsäkra en representativ sammansättning av förtroendevalda för kommuner och regioner, företrädare för arbetsmarknadens organisationer, berörda intresseorganisationer, föreningar och myndigheter som regeringen bestämmer bör antalet ledamöter kunna variera utifrån varje partnerskaps specifika förutsättningar.

Partnerskapen i sin nuvarande form erbjuder en bred regional plattform för att implementera flernivåstyret. Det är inom partnerskapet den lokala, regionala och nationella styrenivåer måste komma överens om hur medel för ERUF och ESF+ kommer att göra mest nytta.

SFP anser att den breda sammansättningen är en grund för bred samhällelig förankring av och inflytandet i arbetet med ERUF och ESF+. Den bidrar till sammanhållningspolitikens mål om social, ekonomisk och territoriell sammanhållning samt skapande av regional nytta.

Antalet program inom ERUF bör minskas (myndighetens förslag)

SFP avstyrker en minskning av antalet regionala program. SFP bedömer att ett nationellt program med indikativa budgetar för ERUF inte är ändamålsenligt.

Sedan 1 jan 2019 har alla regioner det lagstadgade regionala utvecklingsansvaret. Det är viktigt att ha i åtanke att förutsättningarna för en hållbar regional utveckling varierar mellan olika delar av landet. Därför behöver insatser för en hållbar regional

utveckling ha ett territoriellt perspektiv. Eventuella inlåsnings effekter måste hanteras och bemötas på andra sätt än via ett nationellt program.

Den nationella strategin för hållbar regional utveckling tillsammans med regionernas regionala utvecklingsstrategier, de nationellt tilldelade regionala utvecklingsmedlen, de regionala programmen och programmeringsarbete kring dessa utgör viktiga redskap för regionerna att fullgöra sitt regionala utvecklingsansvar och genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik.

Det svenska upplägget med många regionalfondsprogram medför måhända mer arbete jämfört med uppläggen i exempelvis Danmark och Finland men medger å andra sidan större möjligheter till hänsynstaganden till regionala förutsättningar och förankring.

Det är centralt med ett reellt regionalt inflytande över hur ERUF-, såväl som ESF+, medel ska riktas för att motsvara de regionala behoven och utmaningarna.

SFP vill understryka att betänkandet framhåller att man inte har underlag som ger stöd för att dra slutsatsen att Sveriges hantering av ESF-fonden är mindre effektiv än jämförbara länder.

När det gäller ERUF ligger kostnaden inte högre än EU-snittet trots att Sverige har flera regionala program.

SFP:s bedömning är att partnerskapen inte bidrar till ekonomisk ineffektivitet utan snarare bidrar till att öka träffsäkerheten av lämpliga insatser för sammanhållningspolitiken. Att bibehålla partnerskapens prioriterande roll hindrar inte att en samlad förvaltning hos en myndighet skulle kunna ge vissa skalfördelar.

SFP vill i detta sammanhang föreslå att utreda möjligheter att inför nästa programperiod ta fram gemensamma regionala operativa program för ERUF och ESF+ för varje partnerskapsområde. Ett sådant tillvägagångssätt skulle kunna skapa bättre förutsättningar för fondsamverkan.